

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de Lege pentru modificarea unor acte legislative (art. 248, 264² Cod penal, art. 287 Cod contravențional)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Ministerul Justiției a elaborat proiectul de Lege pentru modificarea unor acte legislative (art. 248, 264² Cod penal, art. 287 Cod contravențional).

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

I. Cu referire la cursele ilegale

Prin curse ilegale se înțelege de obicei o formă nesancționată și ilegală de curse auto care au loc pe drumurile publice. Cursele auto ilegale sunt la fel de vechi ca și automobilele în sine.

Cursele ilegale sunt asociate nu numai cu siguranța rutieră și a traficului și cu riscul de provoca vătămări grave ale integrității corporale sau chiar decesul persoanei. Acesta este de asemenea legat de comportamentul antisocial, daune aduse proprietății și asociat cu consumul de alcool și substanțe narcotice.

Prin urmare este de responsabilitatea statului să întreprindă măsuri pentru a aborda problema curselor stradale ilegale și a comportamentului asociat cu acestea.

În ultima perioadă de timp se atestă o creștere accentuată a popularității curselor stradale atât la nivelul statelor europene cât și la nivel național.

La nivel european în majoritatea statelor comunitare cursele stradale sunt interzise. *Portugalia* la art. 291 alin. (2) din Codul penal incriminează desfășurarea curselor stradale ilegale. *Germania*, de asemenea reglementează penal desfășurarea curselor ilegale, astfel că prin cursele interzise de mașini se înțelege participarea persoanei care, în traficul rutier aranjează sau organizează o cursă interzisă de mașini, participă la o cursă interzisă de mașini în calitate de conducător auto sau în calitate de conducător auto, se deplasează cu viteză neadaptată condițiilor de trafic și în mod flagrant neregulamentar în scopul de a atinge o viteză cât mai mare se pedepsește cu închisoarea. Pedepsa penală pentru infracțiunea în cauză se regăsește la art. 315 din Codul penal German. *Ungaria* de asemenea stabilește răspunderea penală pentru conducerea periculoasă a unui vehicul, astfel că la art. 234 alin. (1) din Codul penal al Ungariei, fapta persoanei care provoacă o amenințare directă la viața sau integritatea fizică a uneia sau mai multor persoane prin încălcarea regulilor de circulație pe un drum public sau pe un drum privat accesibil publicului constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de până la trei ani. În *Marea Britanie* în Legea traficului rutier (Road Traffic Act 1988) la art. 12 se stabilește survenirea răspunderii persoanei care organizează sau participă la cursele stradale ilegale ce presupun întreceri la viteză a mijloacelor de transport. *România* la art. 339 alin. (2) stabilește răspunderea penală pentru participarea

conducătorului de vehicul la întrecerile neautorizate pe drumurile publice.

În acest sens se propune completarea Codului penal cu art. 264² care va incrimina desfășurarea curselor ilegale.

Canada și Statele Unite ale Americii de asemenea au stabilit răspunderea penală pentru organizarea sau participarea la cursele stradale ilegale.

În cadrul unui studiu efectuat în Statele Unite ale Americii începând cu 2000 până în 2018, doar în Los Angeles 179 de persoane și-au pierdut viața în cadrul desfășurării curselor ilegale. În acest sens, mai puțin de jumătate din numărul total de decese, mai exact 47% au fost conducătorii mijloacelor de transport implicate în acțiunile ilegale. Majoritatea deceselor revenind pasagerilor, altor participanți la trafic sau pur și simplu pietonilor care se aflau prin preajmă.

Prin urmare este de responsabilitatea statului să întreprindă măsuri pentru a aborda problema curselor stradale ilegal și a comportamentului asociat cu acestea.

II. Cu referire la contrabandă

În Republica Moldova, numărul de cazuri de contrabandă înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 163 – în anul 2012; 151 – în anul 2013; 216 – în anul 2014; 229 – în anul 2015; 240 – în anul 2016; 130 – în anul 2018; 81 – în anul 2019 (regiunea de nord).¹

De la an la an au fost înregistrate tendințe de creștere a numărului de infracțiuni de contrabandă.

Pericolul situației este că, date fiind evenimentele recente de contrabandă cu alcool etilic, țigări, anabolizante, chihlimbar și alte mărfuri, înlăturarea definitivă a acestuia, practic, este imposibilă. Însă, în lumina ultimilor cazuri de contrabandă atitudinile autorităților de drept se vor înăspri și nu vor exista „aterizări moi” pentru făptuitori.

Astfel, înăsprirea contrabandei reprezintă un imperativ necesar, care constituie în același timp o garanție a ordinii și disciplinei în sfera raporturilor juridice vamale, dar și un mijloc de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor. La moment, în legislația Republicii Moldova infracțiunea de contrabandă este reglementată de articolul 248 Cod penal, capitolul X al Codului penal – infracțiuni economice.

Prin activitate de contrabandă înțelegem fi e fapta infracțională, încriminată de către legea penală, fie încălcarea contravențională, în dependență de pericolul social pe care le prezintă acțiunile respective.

Potrivit Codului vamal al Republicii Moldova nr. 1149/2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 160, art.1160) în articolul 224

¹ https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Raport_trimestrial/Raport_IV_2016_rom.pdf ;
<http://www.border.gov.md/index.php/ro/5133-sinteza-activitatii-de-frontiera-raportata-de-catre-dr-nord>

[Contrabanda]:

„Trecerea peste frontiera vamală de mărfuri, eludându-se controlul vamal sau tăinuindu-le de el,

- săvârșită în proporții mari sau deosebit de mari,*
- fie în mod repetat,*
- fie de un grup de persoane care s-au organizat pentru activitate de contrabandă,*
- fie de o persoană cu funcție de răspundere care face uz de situația de serviciu,*
- fie prin folosirea frauduloasă de documente vamale și de alte documente,*
- fie însoțită de nedeclarare sau de declararea lor neautentică în documentele vamale sau în alte documente,*
- astfel de trecere de substanțe narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive și explozive, de deșeuri nocive, de armament, de dispozitive de explodare, de arme de foc și de muniții, cu excepția armelor de vânătoare cu țeavă lisă și a cartușelor la ele, de valori culturale, precum și nereturnarea pe teritoriul vamal a valorilor culturale scoase din țară în cazul în care returnarea lor este obligatorie*

se consideră contrabandă și se pedepsește în conformitate cu legislația.”.

Articolul 248 din Codul penal este structurat în alineate care delimitează pedepsele ce le vor suporta în urma încălcării legii atât persoana fizică, cât și cea juridică și completează în enunțul normei expresia „bunurilor valoarea cărora depășește 100 de salarii medii lunare pe economie”, facilitând astfel încadrarea infracțiunilor de contrabandă care vor suporta rigorile legii penale de cele care vor suporta răspunderea contravențională, funcție de demarcația valorică. Aceste delimitări nu se regăsesc în normele Codului vamal care incriminează infracțiunile de contrabandă, astfel în această situație, ajungem la concluzia că normele care se referă la aceste fapte sunt general-valabile atât pentru persoanele fizice, cât și juridice, iar legea competentă să pedepsească infractorii este numai Codul penal.

În concluzie, se poate susține că pentru a contracara acțiunile infracționale și tentativele elementelor criminale, statul are nevoie de o bază legislativă coerentă, impunându-se racordarea acesteia la standardele europene.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Debutul proiectului reprezintă propunerile de prevenire și combatere a două fenomene infracționale: cursele ilegale și contrabanda. Prin comiterea acestora se amenință sau se lezează efectiv valori sociale de maximă importanță precum securitatea economică, siguranța traficului rutier și viața și sănătatea, în special, a cetățenilor Republicii Moldova.

Pentru a diminua desfășurarea unor astfel de fenomene, statul intervine cu

măsurile ce urmăresc, mai întâi, scopul reparatoriu (amenzi), iar când acest lucru este imposibil, se recurge la măsuri represive cu caracter penal prin aplicarea răspunderii penale.

I. Cu referire la cursele ilegale

Se propune completarea Codului penal cu **art. 264²** care va incrimina desfășurarea curselor ilegale.

Alin. (1) art. 264² prevede răspunderea penală pentru participarea conducătorului mijlocului de transport la întreceri, concursuri sau antrenamente neautorizate pe drumurile publice.

Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 264² din Codul penal îl formează relațiile sociale cu privire la siguranța traficului rutier. Conform art. 2 al Legii nr. 131/2007 privind siguranța traficului rutier, prin siguranța traficului rutier se înțelege starea de lucruri în traficul rutier ce reflectă gradul de protecție a participanților la trafic împotriva accidentelor și a consecințelor acestora.

Datorită specificului său, prezenta componentă de infracțiune nu are **obiect material**, pentru că se atentează la un obiect abstract și anume la siguranța traficului rutier. Componenta de infracțiune în discuție nu are nici **victimă**.

Cât privește mijlocul de transport, acesta nu poate să prezinte obiectul material al infracțiunii examinate. El poate să prezinte exclusiv mijlocul de săvârșire a infracțiunii prevăzute la art. 264² din Codul penal, în redacția propusă de prezentul proiect.

Latura obiectivă a infracțiunii analizate constă în fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea de încălcare a regulilor de securitate a circulației rutiere. În acest sens, *Regulamentul circulației rutiere* aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 357/2009* stabilește expres la pct. 6 interdicția de desfășurare a concursurilor, antrenamentelor sau curselor cu vehicule pe drumurile publice, cu excepția celor autorizate de administratorul drumului respectiv și avizate de poliție. Organizatorii sunt obligați să întreprindă toate măsurile necesare pentru desfășurarea în siguranță a acestora, precum și pentru protecția celorlalți participanți la trafic.

În context, prin întreceri se înțelege acțiunea de a se întrece și rezultatul ei, demonstrarea forței în vederea stabilirii întâietății la un concurs sau competiție.

Prin concurs, urmează a se califica acțiunile sportive desfășurate care se termină întotdeauna cu un clasament și cu acordarea de premii celor mai buni dintre participanți.

Antrenamentele presupun procesul de instruire sistematică în scopul obținerii unor performanțe sportive.

Menționăm că, principala caracteristică a laturii obiective a respectivei componente de infracțiune constă în caracterul ilegal al participării la astfel de

curse, or atribuirea legalității se face doar prin autorizarea organului administrației publice cu avizarea obligatorie a organului de poliție.

Într-o altă ordine de idei, menționăm că infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 264² din Codul penal în redacția propusă este o infracțiune formală, ce se consumă din momentul participării conducătorului mijlocului de transport la concursuri, întreceri și antrenamente neautorizate pe drumurile publice.

Un semn al laturii obiective a infracțiunii îl reprezintă mijlocul de săvârșire a infracțiunii. După cum am menționat *supra*, acesta îl reprezintă *mijlocul de transport*. Conform art. 132 din Codul penal prin „*mijloc de transport*” se înțelege toate tipurile de automobile, tractoare și alte tipuri de mașini autopropulsate, tramvaiele și troleibuzele, precum și motocicletele și alte mijloace de transport mecanice.

Potrivit pct. 7 din Regulamentul circulației rutiere, prin „*drum public*” se înțelege orice cale de comunicație terestră, inclusiv construcțiile artificiale și drumurile rudimentare, deschisă pentru circulația vehiculelor și a pietonilor, administrată de un organ abilitat, precum și drumurile de acces pe teritoriile adiacente care nu se află în imediata apropiere a drumului.

Totodată, dacă locul de săvârșire a faptei nu este deschis pentru circulația vehiculelor și a pietonilor, nici nu este administrat de un organ abilitat în calitate de drum public sau de teritoriu adiacent acestuia, nu vom putea vorbi despre o încălcare a regulilor de desfășurare a concursurilor, întrecerilor și antrenamentelor cu mijloace de transport.

Latura subiectivă a infracțiunii de la art. 264² alin. (1) din Codul penal se caracterizează prin **intenție** față de fapta prejudiciabilă.

În altă ordine de idei, motivul infracțiunii specificate la art. 264² alin. (1) din Codul penal se exprimă, în special prin superficialitatea manifestată de făptuitor în raport cu respectarea în ansamblu a regulilor de securitate a circulației rutiere.

Subiectul acestei infracțiuni este persoana fizică care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani. În afară de aceasta subiectul trebuie să aibă calitatea specială de persoană care conduce mijlocul de transport.

Conducerea mijlocului de transport este acea operațiune prin care o persoană pune în mișcare mijlocul de transport și îl dirijează potrivit scopurilor urmărite de ea. Acest lucru presupune deplasarea mijlocului de transport.

Este suficient ca făptuitorul să conducă de facto un mijloc de transport, chiar dacă această calitate nu se sprijină pe o recunoaștere oficială.

Lipsa permisului de conducere nu poate servi ca temei pentru liberarea făptuitorului de răspundere penală, nu contează nici faptul dacă conducătorul mijlocului de transport este sau nu proprietarul acestuia.

În acest sens, în circumstanțele enunțate mai sus, aplicarea art. 264² alin. (1) din Codul penal nu exclude aplicarea art. 232 alin. (1) din Codul contravențional

(Conducerea vehiculului de către o persoană care nu are asupra sa permis de conducere).

În altă privință, în esență conținutul urmărilor prejudiciabile este ceea ce deosebește infracțiunile specificate la alin. (2), (4) art. 264² de alin. (1) art. 264² din Codul penal.

Sub un alt aspect, răspunderea penală se agravează dacă infracțiunea specificată la alin. (1) art. 264² din Codul penal este săvârșită în stare de ebrietate.

Noțiunea de stare de ebrietate se regăsește la art. 134¹² alin. (1) din Codul penal și anume starea de dereglare psihofuncțională a organismului survenită în urma consumului de alcool, droguri și/sau alte substanțe cu efecte similare.

În aceste condiții trebuie luată în considerare gradul de ebrietate la individualizarea pedepsei, anume gradul de ebrietate și nu însăși ebrietatea. Aplicarea prevederii de la alin. (2) art. 264² din Codul penal exclude referirea la lit. j) alin. (1) art. 77 din Codul penal (aplicarea circumstanțelor agravante în cazul în care infracțiunea a fost săvârșită de o persoană în stare de ebrietate).

În condițiile survenirii urmărilor prejudiciabile de la alin. (2) și (4) art. 264² din Codul penal în redacția propusă de prezentul proiect, menționăm că acestea trebuie să se afle într-o legătură cauzală cu fapta de la alin. (1) art. 264² din Codul penal, adică cu participarea conducătorului mijlocului de transport la întreceri, antrenamente și concursuri neautorizate pe drumurile publice.

Latura subiectivă pentru infracțiunile de la alin. (2) și (4) art. 264² din Codul penal se caracterizează prin intenție față de fapta prejudiciabilă și numai prin imprudență față de urmările prejudiciabile.

În aceste circumstanțe fapta infracțională se consumă din momentul survenirii urmărilor prejudiciabile, fiind o infracțiune materială.

Totoată, noua componentă de infracțiune cu care se propune a fi completat Codul penal presupune și atragerea la răspundere penală a persoanei care întrunește calitatea de organizator a întrecerilor, concursurilor sau antrenamentelor neautorizate pe drumurile publice.

Potrivit art. 42 alin. (3) din Codul penal, se consideră *organizator* persoana care a organizat săvârșirea unei infracțiuni sau a dirijat realizarea ei, precum și persoana care a creat un grup criminal organizat sau o organizație criminală ori a dirijat activitatea acestora.

Consecvent se impune abrogarea dispozițiilor **art. 243¹ alin. (2)-(4) din Codul contravențional** în vederea evitării paralelismelor juridice, dar și pentru a nu crea o confuzie la nivelul aplicării normelor.

II. Cu referire la contrabandă

În scopul de a pune capăt unor activități de contrabandă extrem de profitabile, intervențiile legiuitorului sunt favorizate și sunt stabilite vizavi de normele „blânde” din Codul penal și Codul contravențional.

Astfel, se propune de a majora pedepsele la componentele de infracțiuni de la art. 248 [Contrabandă] din Codul penal. De cele mai multe ori, motivul infracțiunilor specificate la art. 248 din Codul penal constă în interesul material. Prin urmare, se propune a interveni la pedeapsa pecuniară în primul rând.

Potrivit normelor generale, în speță, art. 64 [Amenda] din Codul penal „Mărimea amenzii pentru persoanele fizice se stabilește în limitele de la 500 la 3000 unități convenționale, iar pentru infracțiunile săvârșite din interes material – până la 20000 unități convenționale, luându-se ca bază mărimea unității convenționale la momentul săvârșirii infracțiunii. Mărimea amenzii se stabilește în funcție de gravitatea infracțiunii săvârșite și de situația materială a celui vinovat și a familiei sale [...] mărimea amenzii pentru persoanele juridice se stabilește în limitele de la 1500 la 60000 unități convenționale, în funcție de caracterul și gravitatea infracțiunii săvârșite, de mărimea daunei cauzate, luându-se în considerare situația economico-financiară a persoanei juridice [...]”.

Potrivit alin. (1) art. 248 din Codul penal, valoarea bunurilor trecute ilegal peste frontiera vamală a Republicii Moldova *depășește 100 de salarii medii lunare pe economie prognozate*. Iar potrivit calculelor Executivului, cuantumul salariului mediu lunar pe economie este prognozat pentru anul 2020 în mărime de 7953 lei. Prin urmare, prejudiciul material cauzat în urma acestei infracțiuni este de cel puțin 795 300 lei moldovenești ($100 \text{ salarii} \times 7953 \text{ lei} = 795\,300 \text{ MDL} \approx 15\,906 \text{ u.c.}$) Iar pedeapsa pentru această infracțiune este de „[...] se pedepsește cu amendă în mărime de la 1500 la 2000 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore sau cu închisoare de până la 2 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.”.

Observăm că prejudiciul (evaluat în unități convenționale este egal cu 15 906 u.c.) este aproximativ de 8 ori mai mare decât pedeapsa pecuniară maximă ce poate fi stabilită persoanei fizice. Astfel, se propune de a majora pedeapsa după cum urmează: textul „de la 1500 la 2000 de unități convenționale” se substituie cu textul „de la 2000 la 3000 de unități convenționale”. În aceeași ordine de idei, se propune de a majora pedepsele de la fiecare alineat (componentele tip și agravante), pedeapsa maximă pentru infracțiunea de contrabandă fiind de „închisoare de până la 12 ani” – infracțiunea de contrabandă rămânând a fi o infracțiune gravă.

În legătură cu echivalentul aceste fapte în domeniul contravențional, se propune de a majora pedeapsa pecuniară de la **art. 287 alin. (10) din Codul contravențional**, după cum urmează: textul „cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale” se substituie cu textul „cu amendă de la 90 la 200 de unități convenționale”.

4. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea prevederilor proiectului nu necesită mijloace financiare suplimentare.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Implementarea prevederilor proiectului nu necesită elaborarea altor acte normative.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul Lege pentru modificarea unor acte legislative (art.248, 264² Cod penal, art.287 Cod contravențional) este plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare* și pe site-ul Centrului Național Anticorupție, la compartimentul Transparența, secțiunea *Proiecte elaborate*.

Ministru

Fadei NAGACEVSCHI